

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΚΗΦΙΣΙΑΣ ΑΓΙΑΡΟΥΣΙΟΥ ΚΑΙ ΣΩΡΩΠΟΥ
ΕΠΟΡΙΑΚΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΙΕΡΟΥ ΜΑΘΟΥ ΑΓΙΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ
ΠΕΤΡΟΥ ΚΑΙ ΠΑΥΛΟΥ ΠΕΥΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

www.agioiapostoloi.gr e-mail: agioi.apostoloi@gmail.com τηλ. 210 8027738

ΚΥΡΙΑΚΗ 21^η Φεβρουαρίου 2010 ΕΤΟΣ 3ον ΤΕΥΧΟΣ 99ον

Απολυτίκιον Ἦχος β'

Τὴν ἄχραντον Εἰκόνα σου προσκυνοῦμεν Ἀγαθέ, αἰτούμενοι
συγχώρησιν τῶν παισμάτων ἡμῶν, Χριστέ ὁ Θεός· βουλήσει γὰρ
ἠυδόκησας σαρκὶ ἀνελθεῖν ἐν τῷ Σταυρῷ, ἵνα ῥύσῃ σὺς ἐπλασας ἐκ τῆς
δουλείας τοῦ ἐχθροῦ· ὅθεν εὐχαριστως βοῶμέν σοι Χαράς ἐπλήρωσας
τὰ πάντα, ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, παραγενόμενος εἰς τὸ σῶσαι τὸν Κόσμον.

Μεγάλη Σαρακοστή, πορεία προς το Πάσχα

του π. Αλέξανδρος Σμέμαν

Όταν κάποιος ξεκινάει για ένα ταξίδι θα πρέπει να ξέρει που πηγαίνει. Αυτό συμβαίνει και με τη Μεγάλη Σαρακοστή. Πάνω απ' όλα η Μεγάλη Σαρακοστή είναι ένα πνευματικό ταξίδι που προορισμός του είναι το Πάσχα, «η Εορτή Εορτών». Είναι η προετοιμασία για την «πλήρωση του Πάσχα, που είναι η πραγματική Αποκάλυψη». Για το λόγο αυτό θα πρέπει να αρχίσουμε με την προσπάθεια να καταλάβουμε αυτή τη σχέση που υπάρχει ανάμεσα στη Σαρακοστή και το Πάσχα, γιατί αυτή αποκαλύπτει κάτι πολύ ουσιαστικό και πολύ σημαντικό για τη Χριστιανική πίστη και ζωή μας.

Άραγε είναι απαραίτητο να εξηγήσουμε ότι το Πάσχα είναι κάτι πολύ περισσότερο από μια γιορτή, πολύ πέρα από μια ετήσια ανάμνηση ενός γεγονότος που πέρασε; Ο καθένας που, έστω και μια μόνο φορά, έζησε αυτή τη νύχτα «τη σωτήριο, τη φωταυγή και λαμπροφόρο», που γεύτηκε εκείνη τη μοναδική χαρά, το ξέρει αυτό.

Αλλά τι είναι αυτή η χαρά; Γιατί ψέλνουμε στην αναστάσιμη λειτουργία: «νυν πάντα πεπλήρωται φωτός, ουρανός τε και γη και τα καταχθόνια»; Με ποια έννοια «εορτάζομεν» - καθώς ισχυριζόμαστε ότι το κάνουμε - «θανάτου την νέκρωσιν, Άδου την καθαίρεισιν άλλης βιοτής της αιωνίου απαρχήν...»;

Σε όλες αυτές τις ερωτήσεις η απάντηση είναι: η νέα ζωή η οποία πριν από δύο χιλιάδες περίπου χρόνια «ανέτειλεν εκ του τάφου», προσφέρθηκε σε μας, σε όλους εκείνους που πιστεύουν στο Χριστό. Μας δόθηκε τη μέρα που βαφτιστήκαμε, τη μέρα δηλαδή που όπως λέει ο Απ. Παύλος: «... συνετάφημεν ουν αυτώ δια του βαπτίσματος εις τον θάνατον, ινα ὡσπερ ηγέρθη Χριστός εκ νεκρών δια της δόξης του πατρὸς, οὕτω και ημεῖς εν καινότητι ζωῆς περιπατήσωμεν» (Ρωμ. 6,4).

Έτσι το Πάσχα πανηγυρίζουμε την Ανάσταση του Χριστού σαν γεγονός που έγινε και ακόμη γίνεται σε μας. Γιατί ο καθένας από μας έλαβε το δώρο αυτής της νέας ζωής και τη δύναμη να την αποδεχτεί και να ζήσει δια μέσου της. Είναι ένα δώρο που ριζικά αλλάζει τη διάθεσή μας απέναντι σε κάθε κατάσταση αυτού του κόσμου, ακόμη και απέναντι στο θάνατο. Μας δίνει τη δύναμη να επιβεβαιώνουμε θριαμβευτικά το: «νικήθηκε ο θάνατος». Φυσικά υπάρχει ακόμα ο θάνατος, είναι σίγουρος, τον αντιμετωπίζουμε, και κάποια μέρα θα έρθει και για μας. Αλλά όλη η πίστη μας είναι ότι με το δικό Του θάνατο ο Χριστός άλλαξε τη φύση ακριβώς του θανάτου. Τον έκανε πέρασμα - «διάβαση», «Πάσχα» - στη Βασιλεία του Θεού μεταμορφώνοντας τη δραματικότερη τραγωδία σε αιώνιο θρίαμβο, σε νίκη. Με το «θανάτω θάνατον πατήσας», μας έκανε μέτοχους της Ανάστασής Του. Ακριβώς γι' αυτό στο τέλος του ὄρθρου της Ανάστασης - στον Κατηχητικό Λόγο του Ιωάννου Χρυσοστόμου - λέμε θριαμβευτικά: «Ανέστη Χριστός, και ζωή πολιτεύεται. Ανέστη Χριστός, και νεκρός ουδεις εν τω μνήματι».

Τέτοια είναι η πίστη της Εκκλησίας που επιβεβαιώνεται και φανερώνεται με τη ζωή των αναρίθμητων αγίων της. Αλλά μήπως δε ζούμε καθημερινά το γεγονός ότι αυτή η πίστη σπάνια γίνεται και δική μας εμπειρία; Μήπως δε χάνουμε πολύ συχνά και δεν προδίνουμε αυτή τη «νέα ζωή» που λάβαμε σαν δώρο, και στην πραγματικότητα ζούμε σαν να μην αναστήθηκε ο Χριστός και σαν να μην έχει νόημα

για μας αυτό το μοναδικό γεγονός; Και όλα αυτά εξαιτίας της αδυναμίας μας, της ανικανότητάς μας να ζούμε σταθερά με «πίστη ελπίδα και αγάπη», στο επίπεδο εκείνο που μας ανέβασε ο Χριστός όταν είπε: «Ζητείτε πρώτον την Βασιλεία του Θεού και την δικαιοσύνην Αυτού». Απλούστατα εμείς ξεχνάμε όλα αυτά γιατί είμαστε τόσο απασχολημένοι, τόσο βυθισμένοι στις καθημερινές έγνοιες μας και ακριβώς επειδή ξεχνάμε, αποτυχαίνουμε. Μέσα σ' αυτή τη λησμοσύνη, την αποτυχία και την αμαρτία η ζωή μας γίνεται ξανά «παλαιά», ευτελής, σκοτεινή και τελικά χωρίς σημασία, γίνεται ένα χωρίς νόημα ταξίδι για ένα χωρίς νόημα τέρμα. Καταφέρνουμε να ξεχνάμε ακόμα και το θάνατο και τελικά, εντελώς αιφνιδιαστικά, μέσα στις «απολαύσεις της ζωής» μας έρχεται τρομακτικός, αναπόφευκτος, παράλογος. Μπορεί κατά καιρούς να παραδεχόμαστε τις ποικίλες «αμαρτίες» μας και να τις εξομολογούμαστε, όμως εξακολουθούμε να μην αναφέρουμε τη ζωή μας σ' εκείνη τη νέα ζωή που ο Χριστός αποκάλυψε και μας έδωσε. Πραγματικά ζούμε σαν να μην ήρθε ποτέ Εκείνος. Αυτή είναι η μόνη πραγματική αμαρτία, η αμαρτία όλων των αμαρτιών, η απύθμενη θλίψη και τραγωδία όλων των κατ' όνομα χριστιανών.

Αν το αναγνωρίζουμε αυτό, τότε μπορούμε να καταλάβουμε τι είναι το Πάσχα και γιατί χρειάζεται και προϋποθέτει τη Μεγάλη Σαρακοστή. Γιατί τότε μπορούμε να καταλάβουμε ότι η λειτουργική παράδοση της Εκκλησίας και όλος ο κύκλος των ακολουθιών της υπάρχουν, πρώτα απ' όλα, για να μας βοηθήσουν να ξαναβρούμε το όραμα και την γεύση αυτής της νέας ζωής, που τόσο εύκολα χάνουμε και προδίνουμε, και ύστερα να μπορέσουμε να μετανοήσουμε και να ξαναγυρίσουμε στην Εκκλησία. Πως είναι δυνατόν να αγαπάμε και να επιθυμούμε κάτι που δεν το ξέρουμε; Πως μπορούμε αν βάλουμε πάνω από καθετί άλλο στη ζωή μας κάτι που ποτέ δεν έχουμε δει και δεν έχουμε χαρεί; Με άλλα λόγια: πως μπορούμε, πως είναι δυνατόν να αναζητήσουμε μια Βασιλεία για την οποία δεν έχουμε ιδέα; Η λατρεία της Εκκλησίας ήταν από την αρχή και είναι ακόμα και τώρα η είσοδος και η επικοινωνία μας με τη νέα ζωή της Βασιλείας. Μέσα από τη λειτουργική της ζωή η Εκκλησία μας αποκαλύπτει εκείνα που «οφθαλμός ουκ οίδε και ους ουκ ήκουσε και επί καρδίαν ανθρώπου ουκ ανέβη, α ητοίμασεν ο Θεός τοις αγαπώσιν αυτόν» (Κορ. 2,9). Και στο κέντρο αυτής της λειτουργικής ζωής, σαν καρδιά της και μεσουράνημά της - σαν ήλιος που οι ακτίνες του διαπερνούν καθετί - είναι το Πάσχα. Το Πάσχα είναι η πόρτα, ανοιχτή κάθε χρόνο, που οδηγεί στην υπέρλαμπρη Βασιλεία του Χριστού, είναι η πρόγευση της αιώνιας χαράς που μας περιμένει, είναι η δόξα της νίκης η οποία από τώρα, αν και αόρατη, πλημμυρίζει όλη την κτίση: «νικήθηκε ο θάνατος».

Ολόκληρη η λατρεία της Εκκλησίας είναι οργανωμένη γύρω από το Πάσχα, γι' αυτό και ο λειτουργικός χρόνος, δηλαδή η διαδοχή των εποχών και των εορτών, γίνεται ένα ταξίδι, ένα προσκύνημα στο Πάσχα, που είναι το Τέλος και που ταυτόχρονα είναι η Αρχή. Είναι το τέλος όλων αυτών που αποτελούν τα «παλαιά» και η αρχή της «νέας ζωής», μια συνεχής «διάβαση» από τον «κόσμο τούτο» στην Βασιλεία που έχει αποκαλυφτεί «εν Χριστώ».

Παρ' όλα αυτά η «παλαιά» ζωή, η ζωή της αμαρτίας και της μικρότητας, δεν είναι εύκολο να ξεπεραστεί και ν' αλλάξει. Το Ευαγγέλιο περιμένει και ζητάει από τον άνθρωπο να κάνει μια προσπάθεια η οποία, στην κατάσταση που βρίσκεται τώρα ο άνθρωπος, είναι ουσιαστικά απραγματοποίητη. Αντιμετωπίζουμε μια πρόκληση. Το

όραμα, ο στόχος, ο τρόπος της νέας ζωής είναι για μας μια πρόκληση που βρίσκεται τόσο πολύ πάνω από τις δυνατότητές μας!

Γι' αυτό, ακόμα και οι Απόστολοι, όταν άκουσαν τη διδασκαλία του Κυρίου Τον ρώτησαν απελπισμένα: «τις άρα δύναται σωθήναι;» (Ματθ. 19,26). Στ' αλήθεια δεν είναι καθόλου εύκολο ν' απαρνηθείς ένα ασήμαντο ιδανικό ζωής καμωμένο με τις καθημερινές φροντίδες, με την αναζήτηση των υλικών αγαθών, με την ασφάλεια και την απόλαυση και να δεχτείς ένα άλλο ιδανικό ζωής το οποίο βέβαια δεν στερείται καθόλου τελειότητας στο σκοπό του: «Γίνεσθε τέλειοι ως ο Πατήρ ημών εν ουρανοίς τέλειος εστίν». Αυτό ο κόσμος με όλα του τα «μέσα» μας λέει: να είσαι χαρούμενος, μην ανησυχείς, ακολούθα τον «ευρύ» δρόμο. Ο Χριστός στο Ευαγγέλιο λέει: διάλεξε το στενό δρόμο, αγωνίσου και υπόφερε, γιατί αυτός είναι ο δρόμος για τη μόνη αληθινή ευτυχία. Και αν η Εκκλησία δεν βοηθάει πως θα μπορέσουμε να κάνουμε αυτή τη φοβερή εκλογή; Πως μπορούμε να μετανοήσουμε και να ξαναγυρίσουμε στην υπέροχη υπόσχεση που μας δίνεται κάθε χρόνο το Πάσχα; Ακριβώς αυτή είναι η στιγμή που εμφανίζεται η Μεγάλη Σαρακοστή. Αυτή είναι η «χειρά βοηθείας» που απλώνει σε μας η Εκκλησία. Είναι το σχολείο της μετάνοιας που θα μας δώσει δύναμη να δεχτούμε το Πάσχα όχι σαν μια απλή ευκαιρία να φάμε, να πιούμε, ν' αναπαυτούμε, αλλά, βασικά, σαν το τέλος των «παλαιών» που είναι μέσα μας και σαν είσοδό μας στο «νέο».

Στην αρχαία Εκκλησία ο βασικός σκοπός της Σαρακοστής ήταν να προετοιμαστούν οι «Κατηχούμενοι», δηλαδή οι νέοι υποψήφιοι χριστιανοί, για το βάπτισμα που, εκείνο τον καιρό, γίνονταν στη διάρκεια της αναστάσιμης Θείας Λειτουργίας. Αλλά ακόμα και τώρα που η Εκκλησία δεν βαφτίζει πια τους χριστιανούς σε μεγάλη ηλικία και ο θεσμός της κατήχησης δεν υπάρχει πια, το βασικό νόημα της Σαρακοστής παραμένει το ίδιο. Γιατί, αν και είμαστε βαφτισμένοι, εκείνο που συνεχώς χάνουμε και προδίνουμε είναι ακριβώς αυτό που λάβαμε στο Βάπτισμα. Έτσι το Πάσχα για μας είναι η επιστροφή, που κάθε χρόνο κάνουμε, στο βάπτισμά μας και επομένως η Σαρακοστή είναι η προετοιμασία μας γι' αυτή την επιστροφή - η αργή αλλά επίμονη προσπάθεια να πραγματοποιήσουμε τελικά τη δική μας «διάβαση», το «Πάσχα» μας στη νέα εν Χριστώ ζωή. Το ότι, καθώς θα δούμε, οι ακολουθίες στη σαρακοστιανή λατρεία διατηρούν ακόμα και σήμερα τον κατηχητικό και βαπτιστικό χαρακτήρα, δεν είναι γιατί διατηρούνται «αρχαιολογικά» απομεινάρια, αλλά είναι κάτι το ζωντανό και ουσιαστικό για μας. Γι' αυτό κάθε χρόνο η Μεγάλη Σαρακοστή και το Πάσχα είναι, μια ακόμα φορά, η ανακάλυψη και η συνειδητοποίηση του τι γίναμε με τον «δια βαπτίσματός» μας θάνατο και την ανάσταση.

Ένα ταξίδι, ένα προσκύνημα! Καθώς το αρχίζουμε, καθώς κάνουμε το πρώτο βήμα στη «χαρμολύπη» της Μεγάλης Σαρακοστής βλέπουμε - μακριά, πολύ μακριά - τον προορισμό. Είναι η χαρά της Λαμπρής, είναι η είσοδος στη δόξα της Βασιλείας. Είναι αυτό το όραμα, η πρόγευση του Πάσχα, που κάνει τη λύπη της Μεγάλης Σαρακοστής χαρά, φως, και τη δική μας προσπάθεια μια «πνευματική άνοιξη». Η νύχτα μπορεί να είναι σκοτεινή και μεγάλη, αλλά σε όλο το μήκος του δρόμου μια μυστική και ακτινοβόλα αυγή φαίνεται να λάμπει στον ορίζοντα. «Μη καταισχύνης ημάς από της προσδοκίας ημών, Φιλάνθρωπε!»